

Warszawa, 10 października 2025 r.

dr hab. Przemysław Drapała, prof. ALK
Kierownik Katedry Prawa Cywilnego
Akademia Leona Koźmińskiego w Warszawie

Recenzja

**rozprawy doktorskiej Pana mgra Jakuba Zwierzchowskiego pod tytułem „*Ekologizacja prawa prywatnego na przykładzie kodeksu cywilnego Chińskiej Republiki Ludowej*”
napisanej pod kierunkiem naukowym prof. dr hab. Ewy Rott-Pietrzyk**

I. Uwagi wstępne

Aktualne regulacje prawne nie określają w sposób precyzyjny kryteriów ani metod oceny rozpraw doktorskich. W myśl art. 187 ust. 1 ustawy z 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce rozprawa doktorska powinna prezentować ogólną wiedzę teoretyczną kandydatki lub kandydata w dyscyplinie oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej lub artystycznej. Przedmiotem rozprawy doktorskiej powinno być oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, oryginalne rozwiązanie w zakresie zastosowania wyników własnych badań naukowych w sferze gospodarczej lub społecznej albo oryginalne dokonanie artystyczne. O tym, czy i w jakim zakresie dana praca doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie zagadnienia naukowego oraz przyczynia się do rozwoju nauki prawa decydują przede wszystkim jej walory merytoryczne oraz prawidłowy dobór i zastosowanie metod badawczych. Przedłożona rozprawa została poddana ocenie w oparciu o następujące, stosowane w naukach prawnych, kryteria: 1) zasadność wyboru tematu, 2) przyjęte hipotezy i zastosowane metody badawcze, 3) kompozycja rozprawy, 4) treść merytoryczna wraz wnioskami końcowymi oraz 5) tzw. strona warsztatową.

II. Ocena wyboru tematu rozprawy

Problematyka wpływu koncepcji zrównoważonego rozwoju na prawo prywatne zyskuje na znaczeniu. Jednym z przejawów tego wpływu jest zauważalne w niektórych ustawodawstwach kształtowanie norm prawa prywatnego (w tym kodyfikacji) w taki sposób, aby wspierały ograniczanie zanieczyszczenia środowiska, ochronę klimatu oraz oszczędne gospodarowanie

zasobami¹. W piśmiennictwie używa się niekiedy określenia „ekologizacja” prawa prywatnego w kontekście używania przepisów prywatnoprawnych jako instrumentu realizacji celów z zakresu polityki zrównoważonego rozwoju. Temat rozprawy wpisuje się w tę ważną problematykę, której w polskim piśmiennictwie nie poświęcono dotychczas zbyt wiele uwagi. Autor analizuje to zagadnienie na przykładzie kodeksu cywilnego Chińskiej Republiki Ludowej (ChRL), przekonując i uzasadniając ten wybór, niemniej niektóre nurty rozważań zawartych w pracy mają uniwersalne znaczenie, wykraczające poza wspomnianą jurysdykcję. Zważywszy zarazem na doniosłość społeczną i gospodarczą wspomnianej problematyki a także fakt, iż w kolejnych latach będzie ono zyskiwała na znaczeniu, wybór tematu należy uznać za trafny.

II. Ocena pytań badawczych

We wstępnej części pracy sformułowane zostało kilka pytań badawczych (s. 14-16). Pierwsze z nich dotyczy tego, jakie aspekty systemu prawnego w ChRL należy uwzględnić w kontekście jego ekologizacji? Zasadnie Autor przyjął, że oprócz interpretacji przepisów kodeksowych dla osiągnięcia celów badawczych pracy konieczne jest uwzględnienie także systemu ochrony środowiska, norm konstytucyjnych, ustawodawstwa i praktyki administracyjnej, z uwzględnieniem nieefektywności organów publicznych oraz ograniczonym dostępem do mechanizmów sprawiedliwości ekologicznej jak również wpływu tradycyjnej roli prawa w ChRL w tym koncepcji „praworządności o chińskiej specyfice”. Drugie pytanie nawiązuje do wpływu instrumentalizacji i pragmatyzmu na chiński system prawa cywilnego i jego stosowanie? Autor zamierza zatem zbadać traktowanie prawa cywilnego jako narzędzia realizacji celów politycznych i administracyjnych (zarządzania społeczeństwem) poprzez włączanie norm publicznoprawnych do Kodeksu cywilnego ChRL. Celem badawczym jest także analiza pragmatyzmu polegającego na podejściu do legislacji i stosowania prawa, które jest nastawione na adaptację prawa do bieżących potrzeb polityczno-gospodarczych, nawet kosztem spójności systemu. Chiński legislator wprowadza generalne normy, które potencjalnie pozwalają na odpowiedź na wyzwania społeczne i przy odpowiednim wsparciu instytucjonalnym, w toku stosowania prawa mogą wpływać na kształtowanie się nowych

¹ Zob. B.Akkermans, G. van Dijck, *Sustainability and Private Law*, Cambridge-Antwerp-Chicago 2019, s. 3 i n., J.-E.Schirmer, *Nachhaltiges Privatrecht*, Tuebingen 2023, s. 33 i n., I.Bach, E.-M.Kieninger, *Ökologische Analyse des Zivilrechts*, JuristenZeitung 2021, s. 1088 i n.

standardów dla czynności cywilnoprawnych. Trzecie pytanie badawcze dotyczy bezpośrednio tematu pracy a jego celem jest wskazanie tych przepisów w Kodeksie cywilnym ChRL, które można zidentyfikować jako ekologizacyjne. Taka kwalifikacja zidentyfikowanych norm ma być w intencji Autora oparta przede wszystkim na wypowiedziach chińskiej nauki prawa. Ostatnie pytanie odnosi się do analizy praktyki stosowania przepisów uznanych za ekologizacyjne przez Najwyższy Sąd Ludowy i sądy powszechne ChRL przy uwzględnieniu wspomnianej instrumentalizacji i pragmatyzmu? Tak ujęte pytania badawcze nie budzą zastrzeżeń.

III. Ocena zastosowanych metod badawczych

W pracy wykorzystano w pierwszej kolejności metodę dogmatyczną. Objęła ona zarówno analizę aktów prawnych tworzących chiński system prawny (przy uwzględnieniu ich zróżnicowanych rodzajów i źródeł) jak i literaturę prawniczą, orzecznictwo w tym dokumenty publikowane przez Najwyższy Sąd Ludowy (obwieszczenia, opinie). Wypada podkreślić, iż Autor dla zachowania precyzji podał w bibliografii pełne nazwy wykorzystanych w rozprawie aktów prawnych w języku chińskim z ich polskimi tłumaczeniami (s. 246 i n.). W analizowanym w pracy piśmiennictwie istotną część stanowią źródła z literatury prawniczej chińskiej (zob. wykaz tych źródeł, s. 222-230), co pozwoliło odtworzyć interpretację przyjmowaną w ramach tego systemu prawnego. Ponadto wykorzystano źródła z piśmiennictwa w językach obcych.

Metoda prawo-porównawcza (w ujęciu funkcjonalnym) jak zadeklarował Autor ma zostać zastosowana w pracy w taki sposób, aby posłużyła do ujęcia przepisów ekologizacyjnych chińskiego kodeksu cywilnego jako ewentualnego źródła inspiracji dla europejskich systemów prawnych i potencjalny punkt odniesienia dla badań nad wpływem zrównoważonego rozwoju w innych systemach prawa prywatnego. W pracy czytelnik nie odnajdzie zatem poszukiwania odpowiedników rozwiązań chińskich w ustawodawstwach europejskich. Centralnym przedmiotem analizy pozostają przepisy chińskie (zwłaszcza kodeksu cywilnego) interpretowane z uwzględnieniem ich relacji z chińskim systemem politycznym i praktyką stosowania prawa.

W celu przedstawienia chronologii powstawania niektórych przepisów chińskiego systemu prawnego a także ich ewolucji wykorzystana została metoda historyczna. Autor wskazał, iż w porównaniu do europejskich ustawodawstw w badanym systemie prawnym istnieje ograniczony dostęp do oficjalnych źródeł z fazy procesu legislacyjnego a także

projektów aktów prawnych i ich uzasadnień. W rozdziale 5 pracy posłużono się również metodą statystyki opisowej. Zastosowane metody badawcze uznać należy za adekwatne do przyjętych celów badawczych pracy a także uwzględniające specyficzne cechy badanego obcego systemu prawnego. Już na tym etapie recenzji wypada dodać, iż Autor umiejętnie posłużył się obranymi metodami.

IV. Ocena kompozycji pracy

Praca składa się ze wstępu i pięciu rozdziałów. Kompozycja rozprawy jest klarowna i prawidłowo skorelowana z pytaniami badawczymi. Każdy z rozdziałów odpowiada kolejno na postawione pytania, co ułatwia śledzenie toku argumentacji. Układ rozdziałów jest logiczny, od tła historyczno-systemowego, przez cechy prawa cywilnego, analizę dogmatyczną przepisów, aż po praktykę. Za trafne uznać należy połączenie uwarunkowań instrumentalizacji i pragmatyzmu (rozdz. 3) z późniejszą interpretacją art. 9 i innych przepisów o charakterze ekologizacyjnym. Struktura rozdziału 4 oparta została na systematyce kodeksy cywilnego ChRL, rozpoczynając od części ogólnej, przez prawo rzeczowe, delikty na prawie umów kończąc. Autor łączy prezentację poszczególnych przepisów (poprzedzając je opisem ich miejsca w systemie) z ich interpretacją w świetle wypowiedzi chińskiego piśmiennictwa i innych źródeł. Warto byłoby rozważyć silniejsze zintegrowanie punktów 4.2 i 4.3 (prawo rzeczowe i zobowiązania) poprzez przekrojowe podsumowanie wspólnych dla nich wniosków dla zjawiska ekologizacji norm. Rozdział 5 stanowi wartościowe dopełnienie pracy przenosząc rozważania na poziom stosowania przepisów z uwzględnieniem wniosków wynikających z publikowanych interpretacji i opinii. Zawiera on także prezentację badań własnych Autora dotyczących występowania wybranych pojęć w orzecznictwie sądów chińskich w i analizę wybranych judykatów. Podsumowując kompozycja pracy jest klarowana, logiczna i adekwatna do zakresu przedmiotowego i celów pracy.

V. Ocena treści rozprawy

Recenzowana rozprawa stanowi wartościowe opracowanie naukowe prezentujące zjawisko ekologizacji przepisów Kodeksu cywilnego ChRL z uwzględnieniem praktyki ich

stosowania a także szerszego kontekstu, w którym funkcjonują. Dowodzi ona umiejętności posługiwania się przez Autora metodą dogmatyczną i historyczną a także zdolności dokonywania wykładni norm obcego systemu prawnego z uwzględnieniem jego uwarunkowań politycznych i społecznych. Przedstawione w pracy wnioski są w zdecydowanej większości przekonująco uzasadnione.

Należy podkreślić oparcie rozprawy na szerokich, starannie dobranych i udokumentowanych źródłach z literatury obcej oraz orzecznictwa, uzupełnionych o badania empiryczne przeprowadzone przez Autora. Dotyczy to nie tylko udokumentowania przedstawianych wniosków dotyczących ewolucji, treści i funkcji badanych norm chińskiego systemu prawnego a także mających na niego wpływ zjawisk społecznych, odniesień historycznych i decyzji politycznych w Chińskiej Republice Ludowej. Autor nie tylko sprawnie porusza się w chińskim systemie prawnym, ale także dostrzegalna jest jego wiedza o kulturze, historii i stosunkach społecznych w Chinach, którą z powodzeniem wykorzystuje w prowadzonej w pracy analizie jurydycznej.

Recenzowana rozprawa doktorska poświęcona w całości obcemu systemowi prawnemu, odległemu kulturowo i historycznie od systemów kontynentalnej Europy, wymagała odpowiedniego wprowadzenia w rozważaną problematykę. Autor z powodzeniem uczynił to w rozdziale 2. Rozpoczął od przedstawienia rozumienia pojęcia prawo w koncepcjach konfucjanistów i legistów poprzez prezentację systemu prawnego chińskiego w okresie maoizmu, następnie okresie „reformy i otwarcia” poczynawszy od śmierci Mao w 1978 r. aż po czasy rządów *Xi Jinpinga*. Pomocne dla czytelników są wyjaśnienia specyficznych cech socjalistycznego chińskiego systemu prawnego takich jak pragmatyzm, instrumentalizm, etatyzm, faworytyzm (s. 36 i n.) oraz szczególnego ujęcia praworządności, do których Doktorant następnie nawiązuje w dalszych częściach rozprawy poświęconych interpretacji wybranych przepisów kodeksu cywilnego. Wprowadzenie uzupełnia prezentacja systemu prawa ochrony środowiska w ChRL z uwzględnieniem jego cech wyróżniających i aktualnych wyzwań (w zakresie kontroli przez organy centralne podmiotów prywatnych i administracji lokalnej) oraz podkreśleniem roli instrumentów prawa prywatnego w tym przepisów kodeksu cywilnego a zarazem niskiej skuteczności powództw opartych na przepisach deliktowych dotyczących zanieczyszczenia środowiska.

Pozytywnie ocenić należy analizę procesu powstawania kodeksu cywilnego ChRL z 2020 r. a także jego roli w systemie prawa prywatnego przedstawioną w rozdziale 3. Doktorant wyjaśnia prace koncepcyjne nad kodyfikacją, wpływ prawa niemieckiego i szwajcarskiego jako

inspiracji dla ustawodawcy, ujęcie w kodyfikacji przepisów prywatnoprawnych istniejących w obowiązujących wcześniej ustawach regulujących poszczególne działy prawa prywatnego, wpływ decyzji politycznych na proces legislacyjny a także rolę czynników ideologicznych w kształtowaniu i interpretowaniu kodeksu. Przedstawia również wykorzystywanie przepisów prawa cywilnego jako narzędzi rozwiązywania tych problemów społecznych, w odniesieniu do których zawodzą instytucje prawa publicznego lub działania administracji publicznej. Czytelnicy z zainteresowaniem poznają zapewne regulacje kodeksu cywilnego określające uprawnienia i obowiązki organów publicznych (s. 73 i n.) oraz przepisy odsyłające do stosowania norm prawa administracyjnego i rozporządzeń organów administracji (s. 75 i n.).

Z najistotniejszy w pracy uważam rozdział 4. Obejmuje on analizę przepisów chińskiego kodeksu cywilnego o funkcjach ekologizacyjnych w świetle wypowiedzi doktryny a także ustalenie ich zakresu zastosowania i znaczenie w systemie prawa prywatnego. Autor wykazuje się nie tylko umiejętnościami samodzielnej gramatycznej interpretacji tekstu wybranych przepisów, ale także ich wykładni w ujęciu systemowym. Przykładem jest odwołanie się do zasad prawa cywilnego wyrażonych w przepisach kodeksu ze wskazaniem także inspiracji w teoriach podstawowych zasad systemu prawnego prezentowanych w obcej nauce prawa (np. w pracach *Canarisa, Larenza, Dworkina*). Wywód w tym rozdziale uwzględnienia także specyfikę chińskiej kultury prawnej, kontekst historyczny oraz współczesne uwarunkowania polityczno-społeczne wpływające na interpretację przepisów. Daje się zauważyć, iż Autor ma szerszą wiedzę dotyczącą właśnie chińskiej kultury, funkcjonowania systemu politycznego oraz życia społeczeństwa, którą potrafi wykorzystać w analizie prowadzonej w pracy. Pozytywnie ocenić należy wybór komentarzy chińskich stanowiących źródła przyjęte to analizy. Uwzględnia on zarówno wypowiedzi pochodzące od przedstawicieli nauki prawa cywilnego, jak i od osób biorących udział w pracach legislacyjnych oraz sędziów sądów ludowych.

W ramach analizy wybranych przepisów kodeksu cywilnego ChRL szczególne znaczenie ma ta, odnosząca się do art. 9 wyrażającego „zieloną zasadę” (podmioty prawa cywilnego dokonując czynności cywilnoprawnych powinny sprzyjać oszczędzaniu zasobów i ochronie środowiska naturalnego). Doktorant wskazuje, iż „zielona zasada” pełni trzy funkcje, tj. (i) wyznacza kierunki dla działalności prawodawczej, (ii) stanowi normatywną podstawę regulacji zachowań podmiotów prawa cywilnego i (iii) służy jako kryterium oceny w procesie stosowania prawa. W rozdziale 5 czytelnik odnajdzie przykłady odnoszące się do trzeciej funkcji czyli wpływ wspomnianej zasady na stosowanie przepisów ustaw pozakodeksowych

(s. 170 i n.). Pewien niedosyt pozostawia natomiast wyjaśnienie pierwszych dwóch funkcji owej zasady. Celowe byłoby poparcie ich także konkretnymi przykładami. W kontekście drugiej funkcji Autor stawia tezę, iż art. 9 Kodeksu cywilnego ChRL może stanowić podstawę dla stwierdzenia nieważności czynności prawnej z uwagi na jej sprzeczność ze standardami ekologicznymi (s. 104). Dla odbiorców pracy, zwłaszcza prawników kształconych w kulturze prawnej kontynentalnej Europy, jest to intrygująca teza. Wskazuje ona na możliwość kwalifikowania „standardów ekologicznych” jako jednego z kryteriów kontroli treści czynności prawnych w chińskim systemie prawnym. Oznacza to potencjalnie daleko idącą ekologizację obrotu prawnego, jak się wydaje wyprzedzającą analogiczne rozwiązania normatywne wprowadzone w niektórych europejskich kodyfikacjach cywilnych. W związku z tą tezą nasuwają się pytania, jak rozumieć sprzeczność czynności prawnej „ze standardami ekologicznymi”, czy chodzi o standardy wyrażone w ustawie, czy także pochodzące z innych źródeł (jakich), czy sankcja nieważności dotyczy jedynie sprzeczności treści, czy również celu czynności prawnej ze wspomnianymi standardami, jaki organ stwierdza ową nieważność? Wartość pracy podniosłoby rozwinięcie tego wątku i udzielenie odpowiedzi na wspomniane pytania, jak również wskazanie przykładów zastosowania sankcji nieważności, o ile takie istnieją.

Prezentując wykładnię przepisów prawa rzeczowego (księgi II) o funkcjach ekologizacyjnych Doktorant wskazał między innymi na art. 286 § 1 zdanie 1 Kodeksu cywilnego ChRL w brzmieniu *„Właściciele są zobowiązani do przestrzegania ustaw, przepisów wykonawczych i umowy o zarząd nieruchomości; działania podejmowane przez właścicieli powinny być zgodne z wymogi dotyczącymi oszczędzania zasobów i ochrony środowiska naturalnego”*. W stosunku do Prawa rzeczowego z 2007 r. na właścicieli nieruchomości budynkowych nałożono (nowy) obowiązek podejmowania działań „zgodnych z wymogami dotyczącymi oszczędzania zasobów i ochrony środowiska naturalnego”. Przedstawione w pracy wyjaśnienie *ratio legis*, funkcji i także wykładnia tego przepisu pozostawiają pewien niedosyt. Nasuwa się bowiem pytanie, czy przepis ten należy rozumieć jako wprowadzenie proekologicznych ograniczeń w wykonywaniu prawa własności nieruchomości budynkowych (wykonywanie powinno być zgodne z wymogami dotyczącymi oszczędzania zasobów i ochrony środowiska), co byłoby znów rozwiązaniem dalej idącym niż spotykane w europejskich systemach prawnych, czy też nie jest to ingerencja w prawo własności a jedynie normatywna dyrektywa, aby ciążące na właścicielach obowiązki wynikające z ustaw i przepisów wykonawczych wykonywali z uwzględnieniem owych postulatów

proekologicznych? Być może także dodany fragment przepisu dotyczący podejmowania działań zgodnych z wymogi dotyczącymi oszczędzania zasobów i ochrony środowiska naturalnego stanowi samoistne źródło dodatkowych obowiązków działania właścicieli, które nie są przewidziane w innych ustawach lub przepisach wykonawczych?

W zakresie analizy przepisów prawa umów Autor, w oparciu o wypowiedzi doktryny, w interesujący sposób dokonał wykładni art. 509 § 3 Kodeksu cywilnego ChRL. Zgodnie z tym przepisem w trakcie wykonywania zobowiązań strony są zobowiązane do powstrzymania się od marnowania zasobów, zanieczyszczenia środowiska i zniszczenia ekosystemu. Jest to kolejny przykład rozwiązania legislacyjnego, którego odpowiednik w europejskich systemach prawnych trudno byłoby znaleźć. Doktorant przekonująco charakteryzuje ten przepis, jako wyrażający obowiązek pasywny (zaniechania określonych działań), służący pośrednio ochronie interesu publicznego (w postaci ochrony środowiska naturalnego) a jego naruszenie może prowadzić do zastosowania zarówno sankcji wynikających z prawa publicznego jak i prywatnego. Jest to przykład osiągnięcia przez ustawodawcę chińskiego celów publicznoprawnych przy wykorzystaniu także środków prawa prywatnego.

Także interpretując dalsze przepisy prawa umów (np. obowiązków sprzedawcy w zakresie wydania rzeczy kupującemu, obowiązków recydingu, obowiązków odbiorców w zakresie korzystania z energii elektrycznej) Autor trafnie kwalifikuje je jako instrumenty integracji prawa publicznego i prywatnego oraz akceptuje możliwości dochodzenia skutków ich naruszenia w postępowaniu o charakterze administracyjnym.

Za wartościowe uważam rozważania Doktoranta dotyczące ochrony środowiska naturalnego i ekosystemu w oparciu o przepisy deliktowe Kodeksu cywilnego ChRL (s. 135 i n.). W staranny i przekonujący sposób przedstawił On kontrowersje wokół wykładni przyjętych pojęć (zanieczyszczenie środowiska, zniszczenie ekosystemu), kwestię zasad odpowiedzialności, przesłanek i trybów jej dochodzenia. Zwraca przy tym uwagę zwłaszcza wprowadzona w kodyfikacji znana z systemów *common law* instytucja *punitive damages* (tłumaczona jako odszkodowania karne) przewidziana dla wyrządzenia szkód środowiskowych bezprawnie i z winy umyślnej. W pracy uwzględniono spory dotyczące dopuszczalności dochodzenia tych roszczeń wyłącznie przez podmioty prawa cywilnego w ramach indywidulanych postępowań środowiskowych wobec sprawców działających we własnym interesie lub także w ramach publicznych postępowań środowiskowych. Przedstawione zostały również proponowane rozwiązania znanego z amerykańskiej praktyki sądowniczej problemu określenia wysokości odszkodowań karnych, ograniczenia ich arbitralności i zapewnienia

przewidywalność grożących sankcji. W tej części pracy dostrzegalna jest umiejętność Autora w zakresie krytycznej analizy. Opierając się na piśmiennictwie obcym potrafi On dostrzec niejasności, niespójności terminologiczne, luki oraz kontrowersje interpretacyjne, starając się wyjaśniać ich źródła, w tym wynikające z specyfiki chińskiej techniki legislacyjnej.

Rozdział 5 stanowi dopełnienie rozważań teoretycznych zawartych w poprzednich częściach pracy. Autor przeprowadził własne badania empiryczne, analizując orzecznictwo sądów ludowych prezentowane w powszechnie dostępnym repozytorium oraz publikowane opinie i inne dokumenty Najwyższego Sądu Ludowego dotyczące stosowania art. 9 Kodeksu cywilnego ChRL oraz podstawowych zasad tego kodeksu. Metodologia badań została rzetelnie opisana, a dobór próby badawczej jest uzasadniony i transparentny. Autor uwzględnił to, iż język mandaryński charakteryzuje się innymi właściwościami semantycznymi niż języki europejskie. Prowadząc analizę prezentuje obok polskiej terminologii także oryginalne pojęcia z chińskiego języka prawnego a w razie potrzeby wyjaśnia ich kontekst systemowy. Wyniki analizy orzecznictwa są przedstawione w sposób czytelny, z wykorzystaniem tabel i wykresów, co ułatwia ich interpretację. Doktorant wskazuje, że głównym obszarem oddziaływania „zielonej zasady” są przepisy z zakresu prawa umów, a w mniejszym stopniu wpływa on na prawo rzeczowe i deliktowe. Dostrzega również ograniczenia w stosowaniu wspomnianej zasady wynikające z braku definicji niektórych pojęć oraz uwarunkowań politycznych w Chińskiej Republice Ludowej.

W podsumowaniu pracy Autor prezentuje syntetyczne i przekonująco uzasadnione wnioski. Zauważa, iż istnienie w chińskim kodeksie cywilnym ponad 20 przepisów ekologizacyjnych nie przesądza o rzeczywistej i pełnej realizacji przypisywanych im funkcji. Z przeprowadzonej analizy wynika, iż ich praktyczne oddziaływanie, w tym także „zielonej zasady”, jest jak na razie ograniczone. Art. 9 Kodeksu cywilnego ChRL stanowi z jednej strony narzędzie statyczne służące odesłaniu do przepisów pozakodeksowych regulujących sferę ochrony środowiska. W tym kontekście umożliwia on integrację różnych gałęzi prawa i kontrolę czynności cywilnoprawnych z perspektywy przepisów prawa publicznego. Z drugiej strony przepis ten pełni także rolę dynamiczną umożliwiając stopniowe kształtowanie się odpowiednich standardów ekologicznych i dostosowywanie prawa prywatnego do zmieniających się wyzwań środowiskowych, takich jak gospodarka cyrkularna lub redukcja emisji gazów cieplarnianych.

Recenzowana rozprawa przyczynia się do lepszego poznania i zrozumienia przepisów o funkcjach proekologicznych wprowadzonych do Kodeksu cywilnego ChRL a także praktyki

ich stosowania, przy uwzględnieniu szczególnych uwarunkowań politycznych i społecznych w tym państwie. Praca koncentruje się w zasadzie wyłącznie wokół przepisów chińskiego systemu prawnego, w tym zwłaszcza kodeksu cywilnego. Wartość naukową pracy podniosłoby uwzględnienie, przynajmniej we wnioskach końcowych, szerszych porównań badanych przepisów chińskiego systemu prawnego z przepisami o funkcjach proekologicznych wprowadzonymi dotychczas w europejskich ustawodawstwach.

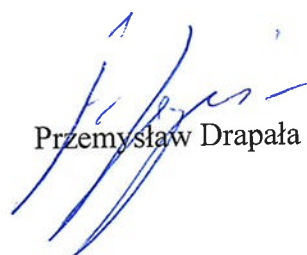
VI. Tzw. strona warsztatowa pracy

Praca została napisana poprawnym, komunikatywnym językiem przy prawidłowym zastosowaniu terminologii prawniczej. Czyni ona zadość wymogom w zakresie stylu wypowiedzi i elegancji językowej stawianym zwykle rozprawom doktorskim. Dla porządku odnotować wypada nieliczne uchybienia stylistyczne lub gramatyczne (na przykład na s. 60 mowa jest o „*działach prawa cywilnego wziętych na tapet przez chińskiego legislatora...*”). Niekiedy Autor tworzy rozbudowane wielokrotnie złożone zdania zawierające powtórzenia, które mogą utrudniać odbiór treści. (np. „*W konsekwencji prowadzi to do braku jednoznacznej kwalifikacji prawnej różnych dóbr i zjawisk z różnych szczegółowych aktów prawa.*” - s.161 lub „*przepisy ekologiczne mogą prowadzić do aktywizacji przedstawicieli grup zawodowych zaangażowanych w procesy stanowienia i stosowania prawa oraz stwarzać platformę do integracji domeny publicznej z prywatną – wartości indywidualnych i wspólnych*” – s. 215). Wykaz skrótów zamieszczony na początku pracy winien obejmować wszystkich skróty używane w tekście, gdy tymczasem części z nich pominięto (np. OZPC, ORPC, JSTOR).

VII. Wniosek końcowy

W podsumowaniu stwierdzam, że rozprawa Pana magistra Jakuba Zwierzchowskiego pod tytułem „*Ekologizacja prawa prywatnego na przykładzie kodeksu cywilnego Chińskiej Republiki Ludowej*” spełnia wymagania przewidziane w art. 187 ust. 1 ustawy z 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym, ma bowiem cechy oryginalnego rozwiązania ujętego w tytule zagadnienia naukowego oraz dowodzi znacznej wiedzy teoretycznej Autora w zakresie prawa

cywilnego. W konsekwencji może być ona przyjęta jako podstawa dalszych czynności w przewodzie doktorskim.

Przemysław Drapała